

pomagajmo — in vidili bomo, Bog bo dal, da naše delo ne bo zastoj! Prišla bo gotovo enkrat bogata jesen, polna naj lepših pridelkov, — za nas pa prelepega večera sladki počitek.

Lepa odreja.

Vvod.

Rediti, zrejati ali gojiti se pravi, da človeka približujemo k Bogu, kateri je prava ali izvirna podoba, resnica in ljubezen. Vsi pa smo slabi in zapleteni v grehove zveze; kdo nas tedaj li more voditi k očetu, — kdo kazati nam pravo pot k njemu, — in kdo nam more dajati moč in serčnost, da bi se le količkaj bližali njegovi neskončni svetosti? — Hvala bodi večni milosti! Poznamo ga — našega edinega pravega vodnika — našega izveličarja. Sam nam pravi, da je on pot, resnica in življenje, in da nobeden ne pride drugače k očetu, kakor po njem. Le nanj se moramo opirati. K njemu moramo tudi svoje male — svoje učence — peljati, če jih hočemo prav gojiti. Brez njega ni življenja, in če bi mladosti ne vodili k njemu, bi hodili z njo naravnost po krivi poti do nasprotnega namena, kar se, žalibog, v sedanjih časih prepogosto godi. Zato pa je čas soditi jel, in bi Bog hotel, da bi se bili že pomirili protivni valovi šumeče Evrope! —

Poglaviten steber vse lepe odreje je um, ljubezen in viša ali način, kako naj se um in ljubezen obdeljujeta. Prava odreja tedaj razbistruje ali brihta glavo, požlahtnuje serce in vravnuje zunanje vedenje. Ako pri odreji le kterege teh delov manjka, ni vsa, ni prava, in mladi človek ne postane to, kar bi postati mógel. Um mora voditi vse naše dela, iz ljubezni pa mora vse izvirati, in način vpodobuje oboje.

Naše življenje na svetu je čas vedne skušnje in priprave za večnost. Tukaj nimamo stanovitnega stanja; popotniki smo, kateri moramo svoje prave domovine še le iskati. Naš pravi namen ali cilj in konec je, da bi se popolnoma združili z Bogom. Vsi smo otroci enega očeta, kateri je vseh enaki namen. Ktera zapoved je tedaj naj večja za nas? Gotovo ne druga, kakor zapoved vseh zapoved: „Ljubi Gospoda svojega Boga iz vsega svojega serca, in iz vse svoje duše, in iz vse svoje misli, in iz vse svoje moči; svojega bližnjega pa ljubi, kakor sam sebe“. Ravno ta zapoved mora biti tudi naj prvi kamen vse

odreja. Prava odreja ne stvari pri človeku novih zmožnost, temuč jih le zbuja in vodi te, ki jih že človek ima; pa tudi ne gleda samo na to, da se človek le po zunanje uči in vadi; ona tudi budi in vodi znotranjo moč, da se človek v vseh dobrih rečeh sčasoma uterdi, in da se potem lahko sam dalje izobražuje, dokler živi.

Kdo more prav zrejati?

Prav zrejati more edino le sveta ljubezen — večni Bog. Mi sicer le sadimo in prilijamo; Bog pa daje, da raste. On pa si izvoli za to svoje orodje, in blagor otrokom, ki imajo tacega rednika, kateri spozna, da je le orodje božje za odrejo, in da se tudi obnaša tako, da vse dela z Bogom in zavoljo Boga.

Človeški rejnik je tedaj pri otrocih namestnik božji, in mora tedaj imeti:

1. vkoreninjeno veselje do zrejanja in prirojen umski dar za to, združen s serčno pobožnostjo. Takí dar vidimo pri nekterih pobožnih materah, ktere se sicer obnašajo po svojih prostih mislih, pa vendar prav lepo in srečno zrejajo.

2. Ako hoče rejnik prav zrejati, mora pa tudi vediti, kako da bi zrejal, to je, on mora biti skušen in bister mož, da pri zrejanji vedno hodi po pravi poti do pravega namena. Vediti mora, zakaj da je človek na svetu, in kako da bi prišel naj gotovše do svojega cilj in konca; vediti mora tudi, kaj dela pri odreji natora sama in kaj pa božja milost, in kaj more in mora človeška skerb pridevati i. t. d.

3. Rejnik mora biti tudi pobožen. Le iz pobožnosti izvira serčna ljubezen do otrok in stori, da človek lahko poterpi ž njimi, da rad čuje pri njih, in da se rad ž njimi peča.

4. Rejnik pa se mora tudi po zunanje lepo obnašati, gladko govoriti, se ravno deržati, brez vseh telesnih napak biti i. t. d.

5. Rejnik pa mora posebno tudi sam vsem lep izgled biti. On mora vedno misliti: „Kdor koli teh malih koga v mojem imenu sprejme, mene sprejme. Kdor pa taci majhnih koga pohujša, bi mu bilo boljše, da bi se mu mlinsk kamen na vrat obesil, in da bi bil potopljen v globočino morja. Gorje človeku, po katerem pohujšanje pride!“ —

(Dalje prihodnjic).

Šolska drobtinica.

Da učence pri vsaki čerki, o nje podobi, nje glasu in nje enakosti z drugimi čerkami, potrebuje natančnega poduka, ve vsak izveden učenik; pa tudi uči skušnja, da otroci čerke veliko lažje zapomnijo, ako se jim kako ime, kaki glas ptic, žival i. t. d. predrekuje, ki se skončuje s čerko, ktera se jim ravno razklada. — Otroci pa imajo izreke, vstrojene po pevski meri, posebno radi; ja, radi jih imajo tako, da, če ni drugače, še po poti gredé si takt za hojo po njih izrekovanju mérijo. Za boljši zapomenitev samoglasnic naj se ti le izreki v poskušnjo in prevdar dragim bratom učiteljem ponudijo:

i, i, i,

Vse stvarjenje naj glasi:

„Hvaljen bodi Jezus ti!“

e, e, e,

Vsi rodovi naj časté —

Božje matere imé!

u, u, u,

Večna Slava bodi mu —

Trojedinemu Bogu.

o, o, o,

Ako starše vbogamo,

Se Bogu prikupimo.

a, a, a,

Ljubi Bog nas rad imá,

Vsi v nebesih smo domá!

Jos. Levičnik.

Opominek za orglavca.

Cerkvena muzika ali godba, to je, petje, orglanje in kar je še zraven, ima namen, da povišuje božjo čast in človeka k pobožnosti nagiba. Lepo cerkveno petje in orglanje zbuja v človeku pobožne misli in čutila, in stori, da človek lepše moli, da serčnejše žaluje zavoljo svojih grehov, da se iskrenejše Bogu zahvaljuje, da ga čez vse ljubi, terdnejše vanj upa, in da se razveseljuje v svetem veselji. Pri lepi cerkveni muziki pozabi človek na tesne verige tega življenja, in se v duhu povzdiguje v presrečne rajske višave. — Cerkevna muzika je bila že v naj starejših časih — v starem in v novem zakonu — obilno v navadi. Posebno pa Slovenec rad poje, in kar poje, mu gre tudi iz serca, kakor bi stvaril in kazal žive podobe. Zato pa imamo Slovenci veliko prav milih, lepih, starih in novih pobožnih pesem. Dobro bi bilo, da bi mi Slovenci imeli svojo cerkveno pesmarico, v kateri bi se nahajale vse naj boljše stare in nove cerkvene pesmi, da bi jih lahko izbirali,

kadar bi jih potrebovali. Dokler pa še nimamo take pesmarice, mora pa vsak orglavec sam skrbeti, da izbira za očitno službo božjo primerne pesmi in napeve. Tudi v tej zadevi bi „učiteljski Tovarš“ svojim mladim tovaršem rad svetoval in jih spominjal, ktere cerkvene pesmi naj bi za vsaki praznik izbirali in peli; — on pa vendar ne bo nikoli, in tudi tukaj ne silil svojih misel, ker dobro vé, da ima vsak kraj svoje napeve, ktere se ne morejo prenavljati.

Naj boljši red za pesmi, ki naj se pri očitni božji službi pojó, je ta le:

Pri začetku svete maše do „Vere“ ali „Credo“ naj bi se ob navadnih nedeljah, kadar ni peta maša (to je, kadar se pri maši ne odpeva), pela mašna pesem iz Potočnikovih bukvic: „Pred Bogom pokleknimo,“ to da večkrat po kakem drugem napevu, kterih imamo mnogo v g. Rihar-jevih napevih. — Od darovanja do povzdigovanja pa naj bi se pela kaka druga priložna pesem, kakor sploh nanaša cerkveno leto. Navadne nedelje pa naj bi se pela pesem iz Potočnikovih bukvic: „Vera, upanje, ljubezen,“ ali pa kaka druga (tudi kaka lepa nedeljska Dolinar-jeva) enacega pomena. Po povzdigovanji naj bi se pelo zopet en ali dva odstavka mašne pesmi ali pa precej kaka od sv. rešnjega Telesa, po zavživanji pa vselej kaka enaka od sv. obhajila. Pri koncu svete maše pa naj bi se vverstil zopet zadnji odstavek mašne pesmi. V večjih praznikih pa naj bi se pela stara Haydnova mašna pesem „Pred stolom tvoje milosti,“ ali pa Potočnikova „Bog! pred tvojim veličastvom“, kteri je g. Rihar za sleherni del sv. maše drugačni napev pridjal. Imamo pa tudi še stare mašne pesmi, post.: „Glej na dar presvete maše,“ „Ljubi verni kristjani,“ postno mašo i. t. d. Tudi kaka kratka, primerna latinska maša bi včasih in kje ne bila znabiti nepotrebna, vendar bi se to malokrat zgoditi smelo.

Poseben red, po kterim naj bi se orglavec v tem mesecu ravnal, bi bil morde ta le:

Za novo leto in za god obrezovanja Gospodovega bi bila primerna mašna pesem „Bog pred tvojim veličastvom;“ pri darovanji: „Kak hitro nam naš čas beži“ (glej Potočnikove svete pesmi), — „Je zopet novo leto“ (glej Dolinarjeve pesmi od praznikov), — „Preteklo je leto“ (stara pesem). — Po povzdigovanji naj bi se zapela kaka pri-

merna božična pesem, in pri obhajilu ktera od sv. rešnjega Telesa.

Za sv. tri kralje ali za god raglašenja Gospodovega: Pri darovanji: „Prisvetil je veseli dan,“ „Kdo bi dans vesel ne bil!“ (glej Potočnikove sv. pesmi), — „Zbudi se Jeruzalem“ (glej Dolinarjeve pesmi od praznikov). — Po povzdigovanji naj bi se zapela še zadnjikrat kaka božična, potem ktera od sv. rešnjega Telesa.

Za 2. nedeljo po Razgl. ali za praznik sladkega imena Jezusovega: Pri darovanji: „Vsi ponižno poklekni-mo“ — Po povzdigovanji: „O Jezus, o sladek spomin!“ (glej Potočnikove sv. pesmi.) —

Za 1. predpepelnično nedeljo (Septuagesima): Pri darovanji: kaka od matere božje, ali pa od sv. Neže. — Po povzdigovanji: „Serce naj ljubeznjivši“ (glej Potočnikove sv. pesmi). —

Družba v pomoč učiteljskim vdovam in sirotam na Krajskem.

V ljubljanski škofiji se je po blagem prizadevanji naših skerbnih vikših gospodov ustanovila prekoristna družba v pomoč učiteljskim vdovam in sirotam. To je neizrečeno velika dobrota za ves naš učiteljski stan. Vsak človek, kateri ima kaj svoje deržine, se mora večkrat vprašati, kako se bi njegovi deržini godilo, če bi jo mogel zapustiti za vselej na tem svetu. — To je sicer grenka misel, pa je potrebna. Koliko britkejše pa zbada ta misel ljudskega učitelja, ker si v svoji večidel tesni službi ne more toliko prihraniti, da bi svojo ljubo deržinico spodobno preskerbel. Vendar, kar posamesnim ni mogoče, se zgodi z zjedinjenimi močmi, posebno z božjo pomočjo in s pomočjo keršanske ljubezni.

Ta lepa družba si je naložila preblago dolžnost, da bo podpirala zapuščene vdove in sirote ljudskih učiteljev na Krajskem, in sicer iz doneskov udov, blagih dobrotnikov, iz vsakterih milih darov in pobožnih poslednjih sporočil. Več ko bo imela družba doneskov, boljše in bogatejše bo obdarovala zapuščene reve. Zavoljo tega mora skrbeti, da bo tudi sama kaj denarja dobila. Vsak ud bo nekaj precej plačal, kadar bo v to družbo stopil, in potem tudi vsako leto nekaj. Ne-

merna božična pesem, in pri obhajilu ktera od sv. rešnjega Telesa.

Za sv. tri kralje ali za god raglašenja Gospodovega: Pri darovanji: „Prisvetil je veseli dan,“ „Kdo bi dans vesel ne bil!“ (glej Potočnikove sv. pesmi), — „Zbudi se Jeruzalem“ (glej Dolinarjeve pesmi od praznikov). — Po povzdigovanji naj bi se zapela še zadnjikrat kaka božična, potem ktera od sv. rešnjega Telesa.

Za 2. nedeljo po Razgl. ali za praznik sladkega imena Jezusovega: Pri darovanji: „Vsi ponižno poklekni-mo“ — Po povzdigovanji: „O Jezus, o sladek spomin!“ (glej Potočnikove sv. pesmi.) —

Za 1. predpepelnično nedeljo (Septuagesima): Pri darovanji: kaka od matere božje, ali pa od sv. Neže. — Po povzdigovanji: „Serce naj ljubeznjivši“ (glej Potočnikove sv. pesmi). —

Družba v pomoč učiteljskim vdovam in sirotam na Krajskem.

V ljubljanski škofiji se je po blagem prizadevanji naših skerbnih vikših gospodov ustanovila prekoristna družba v pomoč učiteljskim vdovam in sirotam. To je neizrečeno velika dobrota za ves naš učiteljski stan. Vsak človek, kateri ima kaj svoje deržine, se mora večkrat vprašati, kako se bi njegovi deržini godilo, če bi jo mogel zapustiti za vselej na tem svetu. — To je sicer grenka misel, pa je potrebna. Koliko britkejše pa zbada ta misel ljudskega učitelja, ker si v svoji večidel tesni službi ne more toliko prihraniti, da bi svojo ljubo deržinico spodobno preskerbel. Vendar, kar posamesnim ni mogoče, se zgodi z zjedinjenimi močmi, posebno z božjo pomočjo in s pomočjo keršanske ljubezni.

Ta lepa družba si je naložila preblago dolžnost, da bo podpirala zapuščene vdove in sirote ljudskih učiteljev na Krajskem, in sicer iz doneskov udov, blagih dobrotnikov, iz vsakterih milih darov in pobožnih poslednjih sporočil. Več ko bo imela družba doneskov, boljše in bogatejše bo obdarovala zapuščene reve. Zavoljo tega mora skrbeti, da bo tudi sama kaj denarja dobila. Vsak ud bo nekaj precej plačal, kadar bo v to družbo stopil, in potem tudi vsako leto nekaj. Ne-

oženjeni učitelji plačajo vstopnine po 10 gld., oženjeni pa plačujejo po razmeri svoje starosti, in sicer do 40. leta 20 gold., — po 40. letu pa 24 gold. Ta vstopnina pa se lahko 3 leta v polletnih odkladah odrajuje. Letnine pa plačuje vsak neoženjen ud brez razločka svojih dohodkov 3 gold. — Oženjeni udje pa plačujejo po 4, 5 ali 6 gold. po tem, kolikor znašajo njih postavni dohodki ali spod 200, — ali od 200 do 300 — ali čez 300 gold. — Vdova bo dobivala za zdaj po 60 gold., in nje pravi otroci do 18. leta vsaki po 15 gold. na leto. — Vse to bolj na tanko določujejo družbine postave, ktere so ravno natisnjene in se udom razpošiljajo. — Prečastito ljubljansko škofijstvo je 17. decembra 1860 pod št. ^{2445/}₄₇₅ o tej zadevi razpisalo razglas na vse svoje šolske okraje, iz kterega tukaj le sledeče čertice posnamemo:

Pri zboru, kteri je bil vsled škofijskega razpisa 19. oktobra l. l. pod št. ^{1966/}₃₅₁, so bili za opravištvno pri družbi v pomoč učiteljskim vdovam in sirotam na Krajskem ti le odborniki izvoljeni: Mart. Ivanetič, Andr. Praprotnik, Jan. Zorin, Jan. Eppich, Mih. Putre, Leop. Belar, Fr. Gerkman in Ant. Nedved. — Za namestnike pa ti le: Jak. Schott, Jož. Stöckel, Jož. Štupar, Leop. Cvek, Fr. Raktelj in Karl Krištof. — Ob enem pa je ta odbor izvolil: Fr. Gerkman-a za tajnika ali pisarja, Jan. Zorin-a za zapisovavca in Mih. Putre-ta za dnarničarja. Ti odborniki so svoje delo s tem pričeli, da so preskerbeli vse, kar je bilo treba natisniti. Nekaj tega se tukaj učiteljem razpošlje in naznani, da se bodo na vstopne listike (Beitritts-Erklärungen) zapisali, in jih svoji dehantii nazaj poslali, družbine postave pa sami ohranili. Kdor pa ne misli k družbi pristopiti, mora vse to nazaj dati in tudi povedati, zakaj da ne pristopi. Ravno tako se razpošiljajo te natisnjene reči tudi drugim dobrotnikom, kteri bi blagovolili ta blagi namen podpirati. Začetni dan te družbe je 1. november 1860. Ob enem se tudi naroča, da naj bi prav obilno udov pristopilo vsi enega duha k tej družbi, ker le tako bi se mogel spolnovati namen tega lepega početja. Vse opravila v teh zadevah se pa bodo le z okrajnimi šolskimi ogledništvii in z višjim šolskim ogledništvom opravljale. —

Ljubi učitelji! poprimimo se veselo tega lepega, dobrega dela. Dobiček bo naš! — In ako znabiti še nimaš deržine in tedaj ti še ni treba skrbeti za njo, — boš vendar znabiti,

kdo vé! kmali prišel v take okoliščine, da ti bodo nalagale résno dolžnost — skerbeti za svoje. Ako pa ti ni treba skerbeti za prihodnost svoje deržine, pa Boga zahvali, in pomagaj svojim milim bratom, kateri ti bodo gotovo iz serca hvaležni. — Bog daj pa tudi, da bi ta mlada družba še obilo drugih dobrih prijateljev in podpornikov dobila! Upamo, da bo mili oče zapuščenih vdov in sirot mnogo zlahtnih sere — posebno pri visokočast. duhovščini — vnel za to blago napravo, in da ji bo podelil sveti blagoslov.

Književnost.

Drobtince za novo leto 1859 in 1860. Učiteljem in učencem, staršem in otrokom v poduk in kratek čas. XIV. letnik. Na svetlo dal M. Stojan, braslovški dekan. V Gradci 1860. Natisnil J. A. Kienreich. Ime „Drobtince“ je znano po vsem Slovenskem in še dalje čez meje naše. Udomačile so se med izobraženim in prostim ljudstvom. Posebno najde učitelj v njih veliko veliko lepega blaga za sé in za svojo šolo. Lice jim kinča podoba matere božje v Petrovčah na Štajarskem. Natis je prav ličen. Stejejo 278 strani, in veljajo lepo terdo vezane 1 gold. 10 kr. n. dn. Dobivajo se po vseh slov. bukvarnicah.

Domači koledar slovenski za navadno leto 1861. Spisal P. Hicinger, dekan postojaski; v Ljubljani, J. Giontini. Ta koledar je res pravi svetovavec skoro v vseh rečeh, ki jih človek vsaki dan potrebuje. Tudi veliko lepih podučnih sestavkov se nahaja v tem koledarji. Velja le 40 nkr.; gotovo ne kupiš boljšega blaga tako dober kup.

Koledarček družbe svetega Mohora za navadno leto 1861. Izdala družba sv. Mohora. V Celovcu, natisnil Janez Leon. Tudi ta koledarček je poln dobrega blaga. „Družbin oglasnik“ razklada vse zadeve o lepi družbi sv. Mohora. Na prodaj je v Ljubljani pri Lerher-ju. Velja 30 nkr.

Kärntnerischer Volksschulen-Kalender auf das gemeine Jahr 1861 von Dr. Alois Cäsar Pavissich, k. k. Landesschulrath, Real- und Volksschulen-Inspektor. II. Jahrgang. — Ta koledar so spisali naš sedanji gospod šolski nadzornik.*) Mnogo mnogo prelepih sestavkov za vsakega učitelja se nahaja v njem, med kterimi je tudi slovenski od g. Antona Janežič-a pod naslovom: Prijazna besedica slovenskim učiteljem. Pridjani ste mu dve lepi podobi: novega šolskega poslopja v Celovcu in sv. Kristusove glave. Natis je krasen iz Jan Leon-ove tiskarnice v Celovcu. Cena je 70 nkr. Dohodki so namenjeni v pomoč pripravniki napravi v Celovcu.

Schlesischer Volksschulen-Kalender für das Jahr 1861 von Vinzenz Pravsek, k. k. Landesschulrath, Real- und Volksschulen-Inspektor.

*) Ravno se dobi tudi pri ljubljanskih bukvarjih nova prav lična podoba Dr. A. C. Pavissich-a za 1 gold.